ಮುನ್ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ೧೯೬೬ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಸಂಶೋಧನಾಲಯದ ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ 'ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗ'ವೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೪೭ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾಡಲಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಉಪಲಬ್ಧ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಾಗಿರುವ ರನ್ನನ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ೧೮೫೦ರಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತವಾಗಿರುವ ರನ್ನನ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ವರೆಗೆ ಇಂದು ೫೦೦೦ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದಾನ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ, ಸ್ನಾತಕ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳ ತವರಾಗಿದೆ, ಪ್ರೇರಣೆಯ ಸ್ರೋತವಾಗಿದೆ.

ಮುದ್ರಣ ಸೌಲಭ್ಯ ಈಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದೀಚೆಗೆ ಮಾನವಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿರುವ ವರ. ಈ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಓಲೆಗರಿ ಅಥವಾ ತಾಡಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಕಂಠದಿಂದ ಕೊರೆದು, ಅನನ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಂದಿನ ಅಪೂರ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಡಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುದು ಆ ಕಾಲದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಹವ್ಯಾಸ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ, ಓಲೆಗರಿಯ ಒಂದು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿಯೇ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಭಾಗಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಲಿಪಿಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಹಂಚುವುದನ್ನು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ಬಗೆದು, ಆ ರೀತಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದಕ್ಕೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿಪುಟಗಳನ್ನು ಸುಂದರ ಸಂದರ್ಭೋಚಿತ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇತ್ತು. ಇವು ನಮ್ಮ ಜನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಶಾಸ್ತ್ರ-ಕಲಾಭಿರುಚಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿವೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಇತಿಹಾಸ, ಭಾಷಾಚರಿತ್ರೆ–ಇವುಗಳ ಸಮಗ್ರ ಅರಿವಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೋಶ ಅಥವಾ ನಿಘಂಟುಗಳ ರಚನೆಗೆ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಘಟಕಗಳಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುನರ್‌ರಚನೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಅನುಪಲಬ್ಧವಾಗಿವೆ. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ, ಅನ್ಯಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. 'ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳಾಗಿದ್ದ' ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ಬಳಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವೆಲ್ಲ ಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕು. ನಾಡಿನ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಓಲೆಗರಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳವರೆಗೆ ತನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ಮೆರೆದಿತ್ತು. ಕಾವ್ಯಪಠಣ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಅಂಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದೇಶಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ, ಜನತೆಯ ಅಜ್ಞಾನ, ಅಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಔದಾಸೀನ್ಯಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅವು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗುತ್ತ ಬಂದು ಕೀಟಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗತೊಡಗಿದುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಲಾರದೆ ನದಿಯ ಪಾಲೋ ಬೆಂಕಿಯ ಪಾಲೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೂ ಅಸಂಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಮತ್ತೆ ಕತ್ತಲ ಕೋಣೆಯ ಮೂಲೆ

ಸೇರಬೇಕಾದ ದುಃಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿ ಹಲವಾರು ಅಮೂಲ್ಯ ಪ್ರತಿಗಳು ತ್ರುಟಿತವಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಇಂಥ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಇಲ್ಲವೆ ಎರವಾಗಿ ಪಡೆದು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಸಂಪಾದಿಸುವ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿದೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗ.

ಅನುಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಹೊರತರಲು, ಉಪಲಬ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪುರಸ್ಕಾರ ನೀಡಲು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕಾರ್ಯ ಸತತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದ ಎಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತಿ ಹರಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಸಾಗರವನ್ನು ಮನೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದ ಶಿವಶರಣರು ಮತ್ತು ದಾಸರುಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಮಠಗಳು, ಸ್ಮಾರಕಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಮತ್ತು ಭಕ್ತರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸಕರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವತ್ತ ಆದ್ಯಗಮನ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೂ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹೊಣೆ. ಕೀಟಗಳ ಹಾವಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಪ್ರತಿಗಳು ಶಿಥಿಲವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸಲ ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ಕೀಟನಿರೋಧಕ ತೈಲಲೇಪನ ಮಾಡುವುದು, ವಾಯುನಿಯಂತ್ರಿತ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರದೂಷಣ ಉಪಚಾರ ನೀಡುವುದು (ಊಡಿಟಿಟಿಫಿಥಿಟಿಣಣ ಥಿತಿಜ್ಞುಥಿಡಿಜ್ಞಾಫಿ), ತ್ರುಟಿತವಾದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಮೈಕ್ರೋಫಿಲಂಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ.

ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯ. ವಿದ್ವತ್ತು, ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ, ಪ್ರತಿಭೆ ಮೇಳವಿಸಿರುವ ಸಮರ್ಥರು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪರಿಚಯವೂ ಅಗತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಸ್ತಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಮೇಲೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಉಂಟು. ಸಹಜವೇ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತರೂ ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿಗಳೂ ಕಾವ್ಯರಚನಾಸಮರ್ಥರೂ ಮೂಲವನ್ನು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿ, ಕೆಲವು ಕಡೆ ಕೆಡಿಸಿ, ಅರ್ಥಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಹ ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮೂಲದಾಟಿಗೆ ಭಂಗಬರದಂತೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷೇಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರುವುದೂ ಉಂಟು; (ಒಂದು ವೇಳೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಕರು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ತಮ್ಮ ಚಪಲವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ ಸತ್ಯ!) ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅನಾವಶ್ಯಕ ವಿಸ್ತರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೃತಿಯ ಗಾತ್ರದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಿರವಾಗಿರುವುದೂ ಉಂಟು. ಲಿಪಿಕಾರರೂ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ತಮಗೆ ಸಂದೋರಿದಂತೆ ಅಥವಾ

ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪದ ಶಬ್ದರೂಪಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಶಬ್ದವನ್ನು ತಂದು ಇಡಿದು, ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮೂಲಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳನ್ನು ತಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಂದೊಂದೇ ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರಕಿದ್ದ ಅಪೂರ್ಣ ತ್ರುಟಿತವಾಗಿರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಪುನಸ್ಸೃಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಕೆಲಸವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಕನ ಪರೀಕ್ಷೆಯೇ ನಡೆದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ ಇಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದಿದೆ.

'ಸಂಪಾದನೆ ವಿಭಾಗ' ಹಲವಾರು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪಾಠಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಪಾಠಾಂತರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪೀಠಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು, ಕವಿಯ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಅಗತ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಣಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಾನುವಾದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಥಕೋಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ತರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಚ್ಯಸಂಶೋಧನಾಲಯದ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೊರತರುತ್ತಿದ್ದ ಪಳಂಗ್ರಂಥಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಚ್ಯ ಕಾವ್ಯಮಾಲೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ೩೩ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲು ಸಂಸ್ಥೆ ಸತತವಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ. ಇದುವರೆಗೂ ಸಂಪಾದನೆ ವಿಭಾಗದ ಸಂಶೋಧನ ಸಹಾಯಕರು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನವರೂ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಾದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಕೈಗೆಟುಕದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸರ್ವರ ಸ್ವತ್ತಾಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವೂ ತೀವ್ರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗ ಸಂಕಲಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಹೊರತರುವಲ್ಲಿಯೂ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಸುದೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವಂತಹ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ಸಂಕಲನಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವಿವಿಧ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಆಯಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಬಯಸುವವರಿಗೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂಥ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದೂ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗದ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಹೊಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಬಂಧುವರ್ಮನ 'ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯಂ' ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಕಟಿತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಂಪಾದನ ವಿಭಾಗದ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಣ್ಣಯ್ಯ ಅವರಿಗೂ ಬೇಗ ಅಚ್ಚುಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ 'ಮಿತ್ರ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್' ಅವರಿಗೂ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳು.

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾ. ಮಾ.
ನಾಯಕ

ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು ಪ್ರಧಾನ
ಸಂಪಾದಕ

ವಿಭಾಗ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜೈನಕವಿಗಳ ಕೊಡುಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿದಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಜೈನರೇ ಮೊದಲಿಗರು. ಪಂಪ–ಪೊನ್ನ ರನ್ನ—ಇವರು ರತ್ನತ್ರಯರೆಂದೂ ಜಿನಸಮಯ ದೀಪಕರೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪೊನ್ನ ರನ್ನ ಜನ್ನರು ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೆಂದೂ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಗೇ ಸೇರಿದವನು ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು ೧೨೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಂಧುವರ್ಮ. ಈತನು ವೈಶ್ಯೋತ್ತಮನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಜೈನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಮರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಬಂಧುವರ್ಮ ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ ಎಂಬೆರಡು ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೀವನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಜೈನಮತದ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯ ಮದರಾಸು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ವತಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ.

ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಆಶ್ವಾಸಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರನಾದ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಬಂಧುವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಹಿಂದೆ ಒಂದನೆಯ ಗುಣವರ್ಮ, ಚಾವುಂಡರಾಯ, ಕರ್ಣಪಾರ್ಯ, ನೇಮಿಚಂದ್ರ—ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣವರ್ಮನ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣ ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಚಾವುಂಡರಾಯನ ತ್ರಿಷಷ್ಟಿಲಕ್ಷಣ ಮಹಾಪುರಾಣ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ, ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಅರ್ಧನೇಮಿಪುರಾಣ ಈಗಾಗಲೇ ಅಚ್ಚಾಗಿವೆ.

ಬಂಧುವರ್ಮನ ತರುವಾಯ ಬಂದ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೨೫೪ ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹಾಬಲಕವಿ, ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೦೮ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಗರಸ, ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೫೦ರಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಳ್ವ–ಇವರು ನೇಮಿನಾಥ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಬಲಕವಿಯ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣ, ಸಾಳ್ವನ ಭಾರತ ಅಥವಾ ನೇಮೀಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ ಇನ್ನೂ ಅಚ್ಚಾಗಿಲ್ಲ. ಮಂಗರಸನ ನೇಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿ ಹಿಂದೆಯೇ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ನೇಮಿನಾಥನನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕೃತಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತೀರ್ಥಂಕರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಈ ನೇಮಿತೀರ್ಥಂಕರರ ಮೇಲೆ ಅಪಾರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದ ಜನಪ್ರಿಯತೆಗೆ ನೇಮಿನಾಥನ ಸುತ್ತ ಹೆಣೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷ್ಣನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹರಿವಂಶ ಕುರುವಂಶಗಳ ಕಥೆಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು. ನೇಮಿನಾಥ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣವೆಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ನಾಮವು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ವೈದಿಕಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವಂಶ ಚಂದ್ರವಂಶಗಳೆಂಬ ಎರಡು ರಾಜವಂಶಗಳಿದ್ದರೆ ಜೈನಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪುರು, ನಾಥ, ಉಗ್ರ, ಹರಿ ಮತ್ತು ಕುರು ಎಂಬ ಐದು ವಂಶಗಳಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಜಿನ ತೀರ್ಥಂಕರರೂ ಈ ಐದು ವಂಶಗಳಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನೇಮಿನಾಥ ಹರಿವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನೇಮಿನಾಥನ ಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಹರಿವಂಶಪುರಾಣವೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೆಚ್ಚು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಬಂಧುವರ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯಸ್ಥ ಕವಿ. ಚಂಪೂ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರೌಢವಾಗಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪಂಪನ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬಂಧುವರ್ಮನ ಬಗೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ ೧೩೩೧ರಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗರಾಜ–

ಕವಿಕುಳಕೆ ಬಂಧುವರ್ಮಂ
ಕವಿಯಾವಾತನ ಮಾಯದೆ ಕವಿಗಳೆಂಬವರೆಲ್ಲಂ
ಧಿವಿಷ್ಟಿಪ ವರ್ಣಂ ತೊಳಗುವ
ರವಿಯುಂ ಬಳಸಿರ್ಪ ಬಹಳ ಭಗಣಗಳಂತೆವೋಲ್

ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಇದೆ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಈ ಹೇಳಿಕೆ ತೀರ ನಿರಾಧಾರವಾದುದೇನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧುವರ್ಮನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ನಿಬಂಧವೊಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಈತನ ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪ್ರೌಢಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಮೈಸೂರು ಎನ್.

ಬಸವಾರಾಧ್ಯ

೧-೬-೧೯೭೪ ವಿಭಾಗ

ಸಂಪಾದಕ

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ವಿಭಾಗ ಸಂಪಾದಕರ ಮಾತು

ಪೀಠಿಕೆ

೧ ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ-ಹರಿವಂಶ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ಕಥೆ

೨ ದ್ವಿತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ- ವಸುದೇವನ ದೇಶತ್ಯಾಗ

೩ ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸಂ- ಚಾರುದತ್ತ ಚರಿತೆ

೪ ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ- ಚಾರುದತ್ತನ ಧನಾರ್ಜನೆ

೫ ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ- ವಸುದೇವನ ಗಾಂಧರ್ವದತ್ತೆ, ರೋಹಿಣಿ ಮತ್ತು ದೇವಕಿಯರನ್ನ ವರಿಸಿದುದು, ಬಲದೇವೋತ್ಪತ್ತಿ, ಕಂಸವೃತ್ತಾಂತ

೬ ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸಂ- ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಲ್ಯ, ಕಂಸಮರಣ, ಶಿಶುಪಾಲವಧೆ

೭ ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ- ರುಗ್ಮಿಣೀ ವಿವಾಹ

೮ ಅಷ್ಟಮಾಶ್ವಾಸಂ- ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ

೯ ನವಮಾಶ್ವಾಸಂ- ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮುಂತಾದವರ ವಿವಾಹ, ನೇಮಿಯ ಜನನ

೧೦ ದಶಮಾಶ್ವಾಸಂ- ಕೌರವ ಪಾಂಡವ ವೃತ್ತಾಂತ

೧೧ ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ- ಪಾಂಡವರ ವನವಾಸ, ಜರಾಸಂಧನ ಯುದ್ಧಪ್ರಕರಣ

೧೨ ದ್ವಾದಶಾಶ್ವಾಸಂ- ನಾರಾಯಣ ವಿಜಯ

೧೩ ತ್ರಯೋದಶಾಶ್ವಾಸಂ- ನೇಮಿಯ ದೀಕ್ಷಾಗ್ರಹಣ

೧೪ ಚತುರ್ದಶಾಶ್ವಾಸಂ- ಕೃಷ್ಣನ ಮರಣ, ನೇಮಿಭಟ್ಟಾರಕರ ಮುಕ್ತಿ

ಪದ್ಯಗಳ ಅಕಾರಾದಿ

ಅರ್ಥಕೋಶ

ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಕೋಶ

ಪಾಠಾಂತರಗಳು

ಒಪ್ಪೋಲೆ

ಪೀಠಿಕೆ

ಕವಿಕಾವ್ಯ ವಿಚಾರ

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನಪುರಾಣವನ್ನೂ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಚಂಪೂಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ಬಂಧುವರ್ಮನು ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು ೧೨೦೦ರಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಯಾವ ಕವಿಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ 'ಸುತ ವೈಶ್ಯೋತ್ತಮ ಬಂಧುವರ್ಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಈತನ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳೂ ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಂಧುವರ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನೆಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು ೧೨೩೫ರಲ್ಲಿ ಕಮಲಭವ. ಈತನು ತನ್ನ ಶಾಂತೀಶ್ವರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ:

ಜಿನಸಮಯ ಪ್ರಕಾಶಕೃತಿ ಸತ್ಕವಿಪಂಪನ ಪೆಂಪು ವೆತ್ತ ಪೊ
ನ್ನನ ಕವಿನಾಗಚಂದ್ರನ ನಿಗರ್ತಿಯ ರನ್ನನ ಸೊಂದು ಬಂಧುವ
ರ್ಮನ ಬೆಡಂಗು ನೇಮಿಚಂದ್ರನ ಜಗನ್ನುತ ಜನ್ನನ ರಂಜನಂಗಳಂ
ಯ್ಯನ ಕೃತಿಸೌಂದರ ಸುಭಗಮಾಗದೆ ಪೇಳ್ದೊಡೆ ಕಾವ್ಯಮೇನೊ

ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಸೊಂದು ಬಂಧುವರ್ಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೩೧ರಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗರಾಜನು ತನ್ನ ಪುಣ್ಯಾಸ್ರವದಲ್ಲಿ:

ಕವಿಗಳೊಳ್ ಬಂಧುವರ್ಮ
ಕವಿವರ್ಗಳ ಮುಂದೆ ಕವಿಗಳೆಂಬವರಿಲ್ಲಂ
ಭವಿಷ್ಟ ವರ್ಗದೊಳಗುವ
ರವಿಯುಂ ಬಳಸಿರ್ದ ಚಪಳ್ವದ ಗಣಾಗಳಂತಿರಲ್

ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತರಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕ್ರಿಶ ೧೫೦೮ರಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಗರಸನು ತನ್ನ ನೇಮಿಜಿನೇಶ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ:

ಬಂಧುರ ಬರುತಿಯ ಮಾವವನ ಕೃತಿ
ಬಂಧನದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿದು
ಬಂಧುವರ್ಮನು ನೆನೆದು ನೇಮಿಚರಿತ್ರ

ಬಂದು ಪ ನಾನು ಸಿಉ ಹಿು

ಎಂದು ಹೊಗಳಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕ್ರಿ.ಶ ೧೫೦೮ರಲ್ಲಿದ ಮಡುಸಿಯು ಮಂಗರಸನು ತನ್ನ ನೇಮಿಸನಿಯಿ ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ:

ಬಂಧು ರ್ ಬರತ ಯ ಪಉಪ ಪಶಿ ಪನು ಕೃತಿ

ಬಂಧು ನಡುಗಿ ಸೀರಿಸಿದು

ಬಂಧು ಪಪನ್ನು ನಿನಿದು ನೇಮು ಚರಿತ್ರ

ಬಂಧು ಪ ನಾನು ಸಿಉ ಹಿು

ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. ೧೨೩೫ರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಪಲ್ಬಪನು 'ಸದು ಬಂಧುಪರ್ವ' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಬಂಧು ಪರ್ವನು ಈತನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವನು ಇದಪನಿಯ ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದಿನವನು ಎಂಬ ಪದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳಾರನ್ನೂ ಹೆಸರಿಸಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹ ಡುಪಾಧ್ಯಯರು ದಲ್ಲಿ ಸು. ೧೧೪೦ ರಲ್ಲಿಯ ಕಣ ಪಾರ್ಯನ ನೇಮಿನಥಪುರಣವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾದ ಕಡೆಬರುವದರಿಂದ ಈ ಕಾಲಕ್ಕಿಂತ ಈಚಿಗಿದ್ದವನು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನ ಕಾಲವನ್ನು ೧೧೪೦ರಿಂದ ೧೨೩೫ರ ಒಳಗೆ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಕವಿಚರಿತೆಕಾರರು ಹೇಳಿರುವ ಸು. ೧೨೦೦ ಎಂಬದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬಂಧುಪರ್ವನು ಇತರ ಕವಿಗಳಂತೆ ಯಾವ ರಾಜರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಾಗಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದ ಕಡೆಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈತನು ನೇಮಿಜಿನೇಶರು, ಸಿದ್ಧರು, ಬದರು, ಸಾಧುಗಳು, ಯಕ್ಷ ಯಕ್ಷಿರುರುಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಸರಸ್ವತಿಯು ತನ್ನ 'ಪಕ್ತ್ರಮಳ ಕೋಮಳಾಂಬುರುಹದೊಳ್ ನಿಲಸಿರ್ಕೆ ಮನೋಸುಖಗಿದಂ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ ಆದರೆ ಬಂಧುಪರ್ವನ ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿಕವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯಲಕ್ಷಣದುಳ್ಳವಪಟ್ಟರೆ ಪೇಳ್ವದಲ್ಲದೇಕಾರಣಮುರ್ವ್ಯ ಕಬ್ಬಮ ಬಿಟ್ಟಿ ಹೇಳ್ವದೇ, ಮಿಸುವಪ್ಪ ಕಬ್ಬಬೀಜ್ವೊಲೆ ಊಲತಿಯಿದಂ ಬರೆ ಬರೆ ದೊಲುಗಳಂ ಕಿಡಿಸುವಂತೆ ತಾಳಿಯು ಪಗೆಯೇ, ಸೂತ್ರುವಪಟ್ಟ ಭ್ಗಿಯಿದುಳಿ ಗನ್ನಡಗಬ್ಬದೊಳ್ ತಗುಳ್ಚವ ಬೆಸನೇಕೆ ಮುಟ್ಟಮಿರಲಾಗದೆ' ಮಡುಲಾದಮ ಪಾ ಗಳಿದು ಕುಕವಿಳನ್ನು ತೆಗಳಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು

ರಸದೊಳ್ ಬಿನ್ನಣದುಳ್ವ ಕಡೆಪದುಮ ರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯುಂ ಮಾಮೆ ರಂ

ಜಿಸಿ ಪತ್ತಿರ್ದಿಣಿಮಾಪಾ ಬಲ್ಲರಿರ್ದಿದಾಲ್ದು ಡುಂ ಜನಂನಾಡಿ ದಿ

ಕ್ಕ ಸವಪ್ಪುತುವಿ ದಂಡಿದ ಸಾಲ್ವುದು ಜಗಕ್ಕೆಯಂತು ಮಿಲ್ ಲೀಳ್ವಿಸಿಂ

ದು ಸುರುಲ್ ಕಬ್ಬಿಗರಣ್ಣದಯ ವಿದನಾಂ ಪೇಳ್ವಿಂ ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಪಂ

ಎಂದು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನ ಓದಿದವರಿಗೆ ಇದರ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಇದೆ. ಇನ್ನೆಸದೊಲತುದ.

ಬಂಧದ ವರ್ಣನು ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ:

ಅನುಪಮ ಕಾವ್ಯಬಂಧವರ್ಣದಾವಿಲ್ಲದಸಂಜಡನೆಂದು ಪಾಪಕ

ಮರ್ಣನ ದೆಸೆತ್ರೆಲ್ಲೆನೆಂದು ಪ್ರಸ್ತಾತಷ್ಟನೆಟ ದನೆಂದು ಕಾವ್ಯಬೋ

ರನನಜೋಮಿಸಿಂದು ಮಾನಸದಾ ಸರಸ್ವತಿ ಬಂದು ಬಂಧದ ಪ

ಮರ್ಣನ ಮುಖಪದ್ಮದೊಳು ನಿಲಸಿನಿಂದು ವಿರಾಜಿಸು ತಿರ್ಕರಾಗದಿ

ಎಂದು ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸರಸ್ವತಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನಳಾಗಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಮಾತಿನ ಯಥಾರ್ಥತೆಗೆ ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳೇ ಸಾಕ್ಷೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಪಾರ್ಯನಿಂದ ಉಪಕೃತನಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಜೀವಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕನ್ನಡಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಆಧರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜೀವಸಂಬೋಧನೆ: ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಜೀವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬೋಧಿಸುವ ಜೈನ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು ಕವಿಯ ಹೃದಯದ ಪರಿಪಕ್ವತೆ: ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡ ಆತನ ಮನಸ್ಸು. ಎಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾನುಪ್ರೇಕ್ಷೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜೈನಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಾಣುವುದು ಕೇವಲ ಮಾನವಧರ್ಮ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಗದ ಜನರೂ ಇದನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಪದಬಂಧವು ಲಲಿತವಾಗಿಯೂ ದೇಶೀಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದು. ಈತನು ನೀತಿವೈರಾಗ್ಯಬೋಧಕ ಕಥೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತುಂಬ ಸೊಗಸಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಹೋಗಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶ ಆ ಕಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಜರನ್ನು ಧರ್ಮದತ್ತ ಸೆಳೆಯುವುದು ಮಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನೂ ತಾರದೆ. ತಕ್ಕಷ್ಟನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೊಕ್ಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸಮರ್ಥ, ಪ್ರೌಢಿಮೆ, ಸರಳತೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ: ಕವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಗೌರವ ಅಧಿಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ:

ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ ಕನ್ನಡ ನೇಮಿನಾಥಚರಿತೆಗಳಲ್ಲಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನ ಹೊತ್ತಿರುವ ಕೃತಿಯೇ ಹಿರಿದು ಬಂಧದ ವರ್ಣನೆಯೂ ಆಗಿದೆ. ಕರ್ಣಪಾರ್ಯ, ನೇಮಿಚಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನೇಮಿನಾಥಪುರಾಣಂ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರೂ ಅವರನ್ನನುಸರಿಸದ ಬಂಧದ ವರ್ಣನು ತನ್ನ

ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ನೇಮಿನಾಥನು ಹರಿವಂಶೋದ್ಭವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹರಿವಂಶಾಭ್ಯುದಯ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಚಂಪೂ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ೧೪ ಆಶ್ವಾಸಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಸಮವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉತ್ತಮ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಥಾನಾಯಕ ನೇಮಿನಾಥನ ಕಥಾಭಾಗ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಬರುವ ಹರಿವಂಶ ಕುರುವಂಶಗಳ ಹಾಗೂ ಚಾರುದತ್ತ ಪ್ರಕರಣದ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಬಂಧುವರ್ಮನ ಪ್ರತಿಭೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಕಥಾಸಾರ

ಪ್ರಥಮಾಶ್ವಾಸಂ:

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಗಧೆಯೆಂಬ ದೇಶವು ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಇದರ ರಾಜಧಾನಿ ರಾಜಗೃಹ. ಆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಣಿ ಚೇಳಿನಿಯೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ರಾಜದಂಪತಿಗಳು ಓಲಗದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಋಷಿನಿವೇದಕನು ಬಂದು ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ಮೃಗಗಳು ಹಾಗೂ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನಲಿದಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ರಾಜನು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನೋಡಿ ವಿಪುಳಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವರ್ಧಮಾನಭಟ್ಟಾರಕರ ಸಮವಸರಣವು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆತನು ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಏಳಡಿ ನಡೆದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪಟ್ಟಗಜೇಂದ್ರವನ್ನೇರಿ ವರ್ಧಮಾನಭಟ್ಟಾರಕನ ಅಷ್ಟವಿಧಾರ್ಚನೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಹರಿವಂಶದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ಭಟ್ಟಾರಕರು ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆದಿಭಟ್ಟಾರಕನು ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶ, ಉಗ್ರವಂಶ, ಕುರುವಂಶ, ನಾಥವಂಶ, ಭೋಜವಂಶವೆಂಬ ಐದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಂದೆ ಹತ್ತನೆಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧರ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನಾಳುವ ಹರಿವರ್ಷವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಭುವೆನಿಸಿದ ಅರಸನಾದ ಪೃಥುವೆಂಬ ಅರಸನಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆತನು ಯೌವನನಾದ ಮೇಲೆ ವಜ್ರಚಾಪನೆಂಬ ಖೇಚರನ ಮಗಳು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವಾಗಿರಲು, ಈತನ ಪೂರ್ವಭವವೈರಿಯಾದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೇವನು ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದ ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೋದನು.

ಸೂರ್ಯಪ್ರಭನು ಭೋಜವಂಶದ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯೆಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರಲು ಆತನಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲೆಯರನ್ನು ಹಿರಿಯ ಮಗ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯ ಸೊಸೆಯರೆಂದು ಹೇಳಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದನು.

ಹರಿವಂಶದವನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಭೋಜವಂಶಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಈ ವಂಶಕ್ಕೆ ಹರಿವಂಶವೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಈತನಿಗೆ ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಹರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಈ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗಿರಿ, ಹಿಮಗಿರಿ, ವಸುಗಿರಿ, ನೀಲಗಿರಿ–

ಮೊದಲಾದ ರಾಜರು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು. ಶೂರವೀರಸೇನರೆಂಬರಸನು ಸೂರ್ಯಪ್ರಭದೇವರಾಯತ್ತವಾದ ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯಪುರವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತನ ಮಗ ಅಂಧಕವೃಷ್ಣಿಗೆ ಸುಭದ್ರೆಯೆಂಬವಳು ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರವಿಜಯನೇ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂತಿ, ಮಾದ್ರಿಯೆಂಬಿಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಅಂಧಕವೃಷ್ಣಿಯು ಧರ್ಮಶ್ರವಣದಿಂದ ಸಂಸಾರ ವಿಮುಖನಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಸಮುದ್ರವಿಜಯನು ಸಕಲ ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯನಾದ ವಸುದೇವನು ಅಕ್ಷರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿ ಚತುಷ್ಷಷ್ಟಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನಾಗಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಸುಂದರನೂ ಆಗಿ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಫಲವೆನ್ನುವಂತಿದ್ದ ಆತನ ರೂಪು ಸೊಬಗುಗಳಿಗೆ ಪುರಸ್ತ್ರೀಯರು ಮರುಳಾದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನು ವನಗಂಡ ಪುರಜನರು ಸಮುದ್ರ ವಸುದೇವನು ಹೊರಗೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ದ್ವಿತೀಯ ಆಶ್ವಾಸಂ:

ಸಮುದ್ರವಿಜಯನು ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ತಮ್ಮ ವಸುದೇವನು ಸುಖವಾಗಿರಲು ತಮ್ಮ ವಸುದೇವನನ್ನು ನಂದನವನದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನು ಸುಖವಾಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಆತನು ಪರಿಚಾರಿಕೆಯೊಬ್ಬಳಿಂದ ತಾನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನರಿತನು. ಅಣ್ಣನು ತನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿದಕ್ಕಾಗಿ ತೀವ್ರ ವ್ಯಥೆಗೊಂಡ ಆತನು ದೇಶತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬಯಸಿದನು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನೆಪದಿಂದ ಪರೇತವನಕ್ಕೆ ಹೋದ ವಸುದೇವನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿರಿಸಿದನು. ವಸುದೇವನು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನೆಂದೇ ಬಗೆದ ದಾರಿಕ ವಲ್ಲಭಕರು ದುಃಖಿತರಾಗಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಮುದ್ರವಿಜಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಇತ್ತ ಮರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವಸುದೇವನು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ಮರದಿಂದಿಳಿದು ಕುಕ್ಕುಟ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಂಭಕಾರನೊಬ್ಬನ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪಥಶ್ರಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಸೂರ್ಯಪುರದಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನಿಂದ ವಸುದೇವ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ತನಗೆ ದೇಶತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಯಿತೆಂದು ಬಗೆದು ವಸುದೇವನು ಪರಿಣತನಾಗಿ ವಿಜಯಖೇಡವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿನ ಹೊರವಳಯದ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಘಟ್ಟವಳ್ಳಿನಿಂದ ಜಿತಶತ್ರು ಮಹಾರಾಜನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವನಸ್ವಾಮಿಯರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಗೀತ ನಾಟ್ಯಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಗೆದ್ದು ಅರ್ಧ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ವಿಜಯಳು ಗರ್ಭವತಿಯಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಆತನಿಗೆ ಕ್ರೂರನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ವಸುದೇವನು ಕೇಳು ಮಾನತಿ ಸ್ತ್ರೀವಶವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬಳಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಸಿದು ಬರೆದಿರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ

ಆಸಿರಯ ನ್ನ ಹ ದ್ಕೆ ತ ಯ ಊ ಸ್ನೀರಿಹ್ ೋ ಗಿಶಾಲ್ಮ ಲಿದ ತ್ತಿರಯ ನ್ನ ಮ ದ ಮಿಯ ಾಗಿಸ ಖವಾಗಿದ್ದ ನ. ವ ಸ ದೀವನಾ ಶಾಲ್ಮ ಲಿ ದ ತ್ತಿರಯ ನ್ನ ವ ಲ ಗಿರಲ ಫ ಷ್ಣ ವ ಫ್ಸಿರಯ ಸ ಆ ನಿಮೀಗ ನ ವ ಸ ದೀವ ನನ್ನ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹ್ ೋಗು ತ್ತಿದ್ದ ನ. ನಿದ್ರೆಯಿ ಯದ್ದಿತ್ತ ಶಾಲ್ಮ ಲಿದ ತ್ತಿರಯ ಆ ನಿಮೀಗ ನನ್ನ ಬಿನ್ನಟ್ಟಿದಳ. ಇದರಿಂದ ,ಬ ರ ಗೊಂಡ ಆ ನಿಮೀಗ ನ ವ ಸ ದೀವ ನ್ನ ಕಿಳಕ್ಕಿ ಸಿಯ ಓಡಿದ ನ. ಕಿಳಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ವ ಸ ದೀವ ನನ್ನ ಶಾಲ್ಮಲಿದ ತ್ತಿರಯ ಹಿಡಿದು ತ ರ ತ್ತಿರಲದಿ ಾದಿವತಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಹ್ ೋದಳ ಆ ದೀವತಿರಯ ವ ಸ ದೀವ ನ್ನ ಚ ಪಾಪ ರದ ಬಹಿರ ದ್ಯಾ ನ ವ ದಲ್ಲಿಳಿಸಿದಳ. ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ವ ಸ ದೀವನ ಕಿ ಳದಲ್ಲಿ ಪಾದ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ ನ ಮಾಡಿ ಪ ಟ್ಟ ಣವ ನ್ನ ಪ್ರ ವೀಶಿಸಿ ಜಿನ ಫ ಜಿಯ ನ್ನ ಮ ಾಡಿದ ನ.

ತೃತೀಯ ಾಶ್ವಾಸಂ:

ವ ಸ ದೀವನ ಜಿನ ದೀವಾಲ ಯ ದ ಮುಂದ ಣ ವಿಶಾಲ ಪ ಟ್ಟಶಾಲ ೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಂಧ ರ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನ ಕ ಂಡ ನ.ಹ್ ಲವ ಜನ ಶಿಷ್ಯ ರ ನ ಡಿದ್ದು. ಹೀಗಿ ಬಂದ ವ ಸ ದೀವನ ಶು ,ಬಲಕ್ಷ ಣಗಳನ್ನ ಗು ರುತಿಸಿದ ಗಾಂಧ ರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆತ ನನ್ನ ಕರಿದ ಕು ಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ವ ಸ ದೀವ ನ ಪ ಟ್ಟ ಣದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹ ಲ ವರ ವಿ ಣಾವಾದ್ಯಗ ಳನ್ನ ಹಿಡಿದು ಕು ಳಿತಿರಲು ಕಾರ ಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದ ನ, ಆಗ ಗಾಂಧರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಆ ಪ ಟ್ಟ ಣದ ರಾಜ ಚಾರು ದತ್ತನ ಮಗಳ ವಿ ಣಾವಾದ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಗಿದ್ದ ವನನ್ನಲ್ಲದಿ ಮ ದ ಮಿಯ ಾಗಿಸಿಂದಿರು ವ ದನ್ನ ಹ್ ೇಳಿ, ಚಾರ ದತ್ತನ ಫ ರ್ವವೃತ್ತಾಂತ ವನ್ನ ತಿಳಿಸಿದ ರು.

ಚ ಂಪಾನಗರದ ರಾಜ ವಿಮ ಲ ವಾಹ ನ. ಅಲ್ಲಿ ರ ಯ ವತ್ಕ ,ಬಾನ ದ ಸೆಟ್ಟಿ. ಆ ಸೆಟ್ಟಿರ ಹೆ ಂಡತಿಹ್ ೇವಿ ೆ ಆ ದ ಂಪ ತಿಗಳಿಗಿ ಮ ಕ್ಕಳಿರ ಲ್ಲಿ. ಈ ಚಿಂತಿಯಿಂದ ದೀ ವಿ ೆ ಯ ಒಂದು ದಿನ ಚಾರು ಮ ನಿಗಳನ್ನ ಕ ಂಡ ತ ನಗಿ ಮ ಕ್ಕಳಾಗು ವ ವ್ರೀ ಇಲ್ಲ ವ ಎಂದು ಹ್ ೇಳಿದಳ. ಮು ನಿ ಳ ಮ ಹಾಪು ರುಷನಾದ ಫ ತ್ರನು ಹ ಂಟ್ಟ ವನಿಂದು ಹ್ ೇಳಿದರು. ಅದರ ಂತಿಯೆ ೀ ಆಕಿಯ ಮ ಗನನ್ನ ಪ ಡಿದಳ.

ಚಾರು ಗಳ ಆದೇಶ ದಂತಿಹ ಂಟ್ಟಿದ ಮ ಗನಿ ಚಾರು ದತ್ತನೆಂದು ಹ್ ೆಸ ಟ್ಟಿ ರು. ಆತ ನ ಬಿಳಿದು ರ ಫ ಯವ್ವನಗಳಿದು ತು ಂಬಿ ಶ್ ೋಭಿಸಿದ ನ. ಅಷ್ಟ ರಲ್ಲಿ ಪ ಟ್ಟ ಣಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದ ೂರದ ಅಮ ರವ ಯಂಪಿಂಬ ಬಿಟ್ಟ ಕ್ಕೆ ಯ ಮ ,ದರ ಕೇವಿ ಗಳ ಯಾತ್ರಿ ಬಂದರು. ,ಬಾನ್ಮುದ ಟ್ಟ್ಯ ಪ ರಿವಾರ ದೊಂದಿ ಗ ೂ ನ ಡಿದ ನ. ಆತ ನ ಚಾರು ದತ್ತನನ್ನ ರ ಜತ ವಳ ಕ ನ ದಿತೀರ ದಲ್ಲಿ ದ ೂರಿಯ ವ ಸು ಗಂಧ ಪ ಷ್ಪಗಳನ್ನ ವಿ ತ್ರ ರೊಡನ ಹ್ ೋಗಿ ಕಳ ಹಿಸ ಬೇಕಿಂದು ಹ್ ೇಳಿಕಳ ಹಿಸಿದ ನ. ಅದ ರ ಂತಿ ನ ದಿಯ ದ ಡಯನ್ನ ಸೇರಿತ ಚಾರು ದತ್ತನು ನಾನಾ ವಿಧ ಫ ಷ್ಪಗಳನ್ನ ತಿರಿದ ತ ಮ್ಮರ್ಯನಿ ಗಿ ಕಳಹಿಸಿ ತಾನು ನ ದಿಯ ರ ಂಯ ತಿಗಿ ಮ ನ್ ೋತು ಅಲ್ಲಿಯೆ ೀ ಉಳಿದ ನ. 'ಇಂತಹ ಸು ಂದ ರ ಪ್ರದೀಶವನ್ನ ಬಿಟ್ಟ ನ ಗರದಲ್ಲಿ ಪ ಡಿಯ ವ ಭಾಗ್ಯವೀನು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ನ. ತಿ ೂರಿಯ ಪಿಲ ವನ್ನ ಕಂಡು ವಿ ಚ್ಚಿ, ಅಲ್ಲಿ ಜಲ ಪ ಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಕು ಸು ವ ರಾಶಿಯನ್ನೂ, ದೀವ ದಂಪ ತಿಗಳ ನಲಿದ ಗು ರು ತಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಒಂದು ಕ ಂದ ವೃಕ್ಷ ದ ವಿ ೂದಲ್ಲಿ ಕೀಲಿಸಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾ ,ದರನ ಹ್ ಣವನ್ನ ನೋಡಿದ ಸ ಖಾಯ ರ ,ಬ ರ ಗೊಂಡ ರು.

ಚಾರುದತ್ತನು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮಣಿ ಗುಳಿಗೆಗಳನ್ನ ತೆಗೆದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನ ಬದುಕಿಸಿದನು.

ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತದ ಮೇಲಿರುವ ಸಿದ್ಧವಿರುವನ್ನ ಆಳುವ ಹಂಟಿದ ಮಗ ಈ ವಿದ್ಯಾಧರ. ಈತನ ಹೆಸರು ಅಮಿತಗತಿ. ಈತನ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೆಯನ್ನ ಬಯಸಿದ ಗೌರಮುಂಡ ಮತ್ತು ಮಾರುತಿ ಮುಂಡರೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರರು ಈತನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನ ಬೆಳಸಿದರು. ಈತನು ಒಮ್ಮೆ ವಾಸುಪೂಜ್ಯತೀರ್ಥಪದನಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ವಿಮಾನದಿಂದಿಳಿದು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದನು. ಆಗ ಗೌರಮುಂಡ ಮತ್ತು ಮಾರುತಿ ಮುಂಡರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನ ಕೊಂದು ಮರದಲ್ಲಿ ನೇತುಹಾಕಿ ಪತ್ನಿಯನ್ನ ಎಳೆದೊಯ್ದರು. ಇಷ್ಟನ್ನ ತಿಳಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾಧರನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನ ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅನಂತರ ಚಾರುದತ್ತನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾಯಿ ದೇವಿಲೆಯು ಅಣ್ಣನಾದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಶೆಟ್ಟರ ಮಗಳು ಮಿತ್ರಾವತಿಯನ್ನ ತಂದು ಮಗನಿಗೆ ವೈಭವದಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಮದುವೆಯಾದರೂ ಚಾರುದತ್ತನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗಮನಿಸದೆ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರಲು, ಮಿತ್ರಾವತಿಯು ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋದಳು.

ಮಗಳ ಮುಖವನ್ನ ನೋಡಿದ ತಾಯಿಯು ಮಗಳು ಪತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತಳಾಗಿರುವುದನ್ನ ತಿಳಿದಳು. ಈ ಸಂಗತಿ ದೇವಿಲೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಮಗನು ಶಾಸ್ತ್ರಜಡನಾಗಿರುವುದನ್ನರಿತ ದೇವಿಲೆಯು ಮಗನನ್ನ ದಾರಿಗೆ ತರುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದಳು, ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟರು ತನ್ನಮ್ಮ ದುಷ್ಟನೂ ಜಾರನೂ ಆದ ರುದ್ರದತ್ತನನ್ನ ಕರೆದು ತನ್ನ ಮಗನ ರತಿಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯ ಜಾಗೃತಿ ಮಾಡೆಂದಳು: ಖರ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

ಚಾರುದತ್ತನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗುರು ರುದ್ರದತ್ತನೂ ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಈತನು ಚಾರುದತ್ತನೊಡನೆ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನ ಬೆಳಸಿ ಉಪವನವನ್ನ ನೋಡಲು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿಲಾಸಿನೀ ಜನರನ್ನ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಶೃಂಗಾರ ಕಥೆಗಳನ್ನ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ರುದ್ರದತ್ತನು ಒಂದು ದಿನ ಸೂಳೆಗೇರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನ ತೋರಿಸಿ ಅವರ ಜಾತಿಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಮರುದಿನ ರುದ್ರದತ್ತನು ವಸಂತತಿಲಕೆಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾ, ಆಕೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ವಸಂತತಿಲಕೆಯನ್ನ ಕಂಡ ಚಾರುದತ್ತನು ಉಳಿದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತ ಆತನು ಶಾಸ್ತ್ರಚಿಂತೆಯನ್ನ ಮರೆತು, ಮನೆಯನ್ನ ತೊರೆದು ಮದನ ಪಂಚಬಾಣಗಳಿಂದಿರಲು ಆಕೆಯನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಚತುರ್ಥಾಶ್ವಾಸಂ:

ಹೀಗೆ ಚಾರುದತ್ತನು ವಸಂತತಿಲಕೆಯಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿರಲು, ಆಕೆಯ ತಾಯಿಯು ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಚಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನೂ ಇದಲ್ಲದೆ ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆರು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರು ಕೋಟಿ

ದ್ರವ್ಯ ತೀರಿಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನರಿತ ಭಾನುದತ್ತಸೆಟ್ಟಿಯು ನಿರ್ವೇಗದಿಂದ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆದನು. ಆದರೆ, ದೇವಿಲೆ ತನ್ನ ಮಗನಿಗಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ ಹಣ ತೀರಲು, ಮಿತ್ರಾವತಿಯು ತನ್ನ ಒಡವೆಗಳನ್ನಿತ್ತಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ವಸಂತತಿಲಕೆಯ ತಾಯಿ 'ಸಜ್ಜನ ಪುರುಷ ತುಡುಗಿರುವಂಗೆ ಯಮಕರ್ಣಾಯುಧದ ವಂ ಕೊಳ್ಳುವುದು ಪುರುಷಾರ್ಥವಲ್ಲವೇ' ಅದನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದಳು. ಆಕೆಯು ನಿರ್ದ್ರವ್ಯನಾದ ಅಳಿಯನನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಹೊರಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದಳು. ಮಗಳು ಆತನನ್ನು ಬಿಡದಿರುವುದನ್ನರಿತ ಆಕೆಯು ಮಗಳಿಗೂ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ತೂಗಿಸಿಳಗಾಯಲ್ಲಿ ಸೊಕ್ಕನ್ನು ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಮೈಮರೆತ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಭಾನುಸೆಟ್ಟಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದಣ ತಿಪ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿದಳು.

ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಚಾರುದತ್ತನು ತನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಹೇಸಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಡತನದಿಂದ ನೊಂದ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಚಾರುದತ್ತನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ದೇವಿಲೆಯು ಮಗನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು. ಆತನು ತನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಒದಗಿದ ಕಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡನು. ಪತ್ನಿ ಮಿತ್ರಾವತಿಯು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತಂದು ಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಉಪಚರಿಸಿದಳು.

ಚಾರುದತ್ತನು ಹಿಂದಣ ಹಣವನ್ನು ಹತ್ತು ಮಡಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುಗಿ ಅದರ ಮಾವನಾದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸೆಟ್ಟಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಹದಿನಾರು ಕೋಟಿ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪದೆ ಹೊರಟ ಚಾರುದತ್ತನೊಡನೆ ತಾನೂ ಹೋದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಹೇರಿಕೊಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಡುಗಿಚ್ಚು ಆ ಹೇರನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿತು.

ಇದರಿಂದ ಧೈರ್ಯಗುಂದದ ಚಾರುದತ್ತನು ಮತ್ತೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿದನು. ಮುಂದೆ ಕಬ್ಬಸ್ಥಳ ಎಂಬ ದುರ್ಗಾಧಿಪನ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಕಿರಾತರು ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು. ಚಾರುದತ್ತನು ಅವರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಓಡಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ನೊಂದ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯು ಬೀಡಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಉಪಚರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು.

ಚಾರುದತ್ತನೂ ಅವರ ಮಾವನೂ ಪ್ರಿಯಂಗುಪಟ್ಟಣದ ಸೇರಿ ಜಲಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡವರೆತ್ತೊಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಮಾರುತ್ತಾ, ಕಳಶಪುರ, ಗಜದ್ವೀಪ, ಕಟಾಹ, ಲಂಕಾ, ಅಶೋಕ, ಸಿಂಹಳ, ಪಾಂಡು ಕೇರಳ ಒಬ್ಬರಾದ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಕೋಟಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿದರು.

ಈ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಹಡಗು ಬಿರುಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದರು. ಚಾರುದತ್ತನು ಗಾಳಿಯ ವಶದಿಂದ ಅಂಬಾರಾವತಿಯೆಂಬ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸೆಟ್ಟಿಯು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದನು.

ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಿದ್ದು ಚಾರುದತ್ತನು ಸಿಂಧುದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭದನದತ್ತಸೆಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮಾವ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸೆಟ್ಟಿಯು ಎಂಟು ಕೋಟಿ ಹಣ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅದನ್ನು

ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಕೊಡಬಯಸಿದನು. ಆದರೆ ಚಾರುದತ್ತನು ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಸತ್ಪುರುಷನೂ ದಾನಶೂರನೂ ಆದ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಲೋಕವೆಲ್ಲಾ ಹೊಗಳುತ್ತಿದಿತು. ಇದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದ ವಿರಪ್ರಭೆಯೆಂಬ ವ್ಯಂತರದೇವನು ಚಾರುದತ್ತನು ಬರುವ ಚೈತ್ಯಾಲಯದ ಬಳಿ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ರೂಪಧರಿಸಿ ಶರೀರವೆತ್ತೊಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಸದಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಬಂದ ಚಾರುದತ್ತನು ಮನುಷ್ಯನ ಬಲದ ಪಕ್ಕೆಲುಬಿನ ಕಾವಿನಿಂದ ಈ ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗುವುದು ತಿಳಿದ ತನ್ನ ಪಕ್ಕೆಲುಬನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಅದರಿಂದ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಸಂಜೀವನ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಸುವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಚಾರುದತ್ತನು ಹೇಮಾಂಗವೆಂಬ ನಾಡ ರಾಜಪುರದ ಸತ್ಪುರುಷ ತಾಪಸ ಪಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷಿಯೆಂಬ ತಾಪಸನು ಚಾರುದತ್ತನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಆತನು ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ರಸದ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಳಿಸಿ ತಾನು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಮೋಸಹೋದ ಚಾರುದತ್ತನು ರಸಕುಂಡದೊಳು ಬಂದ ಉಡುವಿನ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆ ಬಂದು ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಟವಿ ಎಂಬಂತೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಹಾವು ವಣಿಕ್ಯನನ್ನು ನುಂಗಿತು.

ಚಾರುದತ್ತನು ಮುಂದೆ ನಡೆದು ದಡದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ರುದ್ರದತ್ತನು ಐವರು ಸಹಾಯಕರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯರ ಕ್ಷೇಮ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ಚಾರುದತ್ತನು ವಸಂತತಿಲಕೆಯು ತಪಸ್ವಿನಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತನು.

ಈ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಶ್ರೀಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದ. ತಾನು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಿಯಗುಪ್ತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯ ಆತಿಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನವಿದ್ದರು. ಚಾರುದತ್ತನು ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಮಹಾಹಣವನ್ನು ಗಳಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ರತ್ನದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆ ಜಪಥವನ್ನು ದಾಟಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅವರು ಏಳು ದೊಡ್ಡ ಆಡುಹೋರಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಅಜಪಥವನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಚಾರುದತ್ತನಿಲ್ಲದಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ರುದ್ರದತ್ತಾದಿಗಳು ಏಳು ಆಡುಗಳ ಅಜಪಥವನ್ನು ದಾಟಿದರು. ಚಾರುದತ್ತನಿಲ್ಲದೆ ಕೊಂದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಚರ್ಮಗಳ ಚೀಲಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಏಳು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಅವುಗಳ ಆಯುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದವು. ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಹೊತ್ತ ಹಕ್ಕಿಯು ಆ ಚೀಲವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಹಾಕಿತು.

ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಬೇರಿರುವ ಚಾರುದತ್ತನು ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬಂದವರ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಖಚರನು ಚಾರುದತ್ತನ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಂದಿರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಗ್ರೀವನ ಮಗಳ ಗಂಧರ್ವದತ್ತೆಯನ್ನು ಚಾರುದತ್ತನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಚಂಪಾಪುರದ ಬಹಿರುದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಿಡುಬಿಟ್ಟನು. ಇತ್ತ ರತ್ನದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ರುದ್ರದತ್ತಾದಿಗಳು ಕಾಣದೆ ಮನೆಗೆ ಮರಳಿ ಆತನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದರು.

ತಾಯಿ ಮಾಮ ಪುತ್ರಿಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಚಾರುದತ್ತನು ಮಿತ್ರ ಪತ್ನಿ ಮಸೂತಿ ತಿಳಕ ಮೊದಲಾದವರ ದೊಡ್ಡ ಜನ ಪುತ್ರಿಯರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಬಳಿಯ ವಾಗಳನ್ನೂ ಗಾಂಧರ್ವದತ್ತೆಗೆ ಕನ್ಯಾಮ ವಾಮನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದನು.

ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ:

ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಚಾರುದತ್ತನ ಮಗಳಾದ ಗಾಂಧರ್ವದತ್ತೆಯು ಮೂರು ಮನ್ನು ತಿಳಿದ ವಸುದೇವನ ಮರಣದೂ ವೀಣಾವಾದನಕ್ಕೆ ಮನಸೋತ ಗಾಂಧರ್ವದತ್ತೆಯು ಆತನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಾಲೆಹಾಕಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟ ಮೂರು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿಂದ ವಸಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಯೇ ಶೋಭಸ್ವಕ್ರೀಯವಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹದಿಂದ ತಂದು ಆರುನೂರು ತೊಂಬತ್ತೊಂಟು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅರಿಷ್ಟಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಅಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಜರಾಸಂಧಾದಿ ರಾಜರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಿಜಯನೂ ಬಂದಿರಲು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಸಂಧಿಸಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ಯುದ್ಧ ನಿಂತಿತು. ಸಮುದ್ರವಿಜಯನು ತಮ್ಮನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಊರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ವಸುದೇವನು ರೋಹಿಣಿಯೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಮಹಾ ವೇಗಣ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ವಸುದೇವನನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧರಿಯೊಬ್ಬಳು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತದ ವೇಗಣ ಗಗನವಲ್ಲಭಪುರದ ಉಪವನದಲ್ಲಿರಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುವೇಗನ ತನ್ನ ಮಗಳು ಬಾಲಚಂದ್ರೆಯನ್ನು ವಸುದೇವನಿಗಿತ್ತು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು.

ವಸುದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ನಾನಾ ವಿಧ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ಸಹಿತ ಮನೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಅರಿಷ್ಟಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯಪುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾದ ರೋಹಿಣಿಯು ತಲೆನೋವಿಲ್ಲದೆ ಸುಖದಿಂದ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಮಹಾಶುಕ್ಲವನ್ನು ನುಂಗಿದಂತೆ ಕನಸು ಕಂಡಳು. ಇದನ್ನು ಪತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬನು ಅವತರಿಸುವನೆಂದು ಅರಿತಳು. ನವಮಾಸಗಳು ತುಂಬಿದ ಆಕೆಯು ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಆತನಿಗೆ ಬಲದೇವನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು

ಕಂಸನು ವಸುದೇವನ ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಪೌದನಪುರಾಧಿ ಪತಿ ಸಿಂಹರಥನೆಂಬುವನು ಬಹಳ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರಲು ಜರಾಸಂಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆತನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಜರಾಸಂಧನ ಸೈನ್ಯ ಸೋತು ಓಡಿಹೋಗಲು, ಆತನು ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಗೆದ್ದವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿದ ನಾಡನ್ನೂ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಘೋಷಣೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಜಯಶಾಲಿಯಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗು ತಮ್ಮನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರವಿಜಯನು ಸಂತಸಗೊಂಡನು

ವಸುದೇವನು ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಜರಾಸಂಧನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಜರಾಸಂಧನು ಬಯಸಿದ ನಾಡನ್ನು ಕೇಳಬಹುದೆಂದನು. ವಸುದೇವನು ಸಿಂಹರಥನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಂದ ಕಂಸನಿಗೆ ಮಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟುಕೊಡಿಗೆ ತಕ್ಕನಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿಯಲು, ಅವನ

ತ ಯಿತಾಯಿ ಗಳ ನ್ನು ಕರಿಸಿ ನಿಜಾನ್ಯ ವನ್ನ ರಿತರು. ಇದ ರಿಂದ ಕ ಡ ನ ವ್ಯ ದರಾನ ಗರ ದ ರಾಜ ಉಗ್ರ ಸೇನ ವ ತ್ತು ರಾಣಿ ಪ ದ್ಮಾ ವ ತಿಯ ವ ಗಸಿದ ತಿಳಿ ಯಿ ತು. ಜರಾಸ ಧ ನ ಕ ಂಸ ನಿಗೆ ಮ ಗಳು ಜೀ ವ ನಸಿರು ನ್ನು ವ ದ ವೆ ವ ಾಡಿಕೊಟ್ಟು ತಿಗಿದು ಕೊಂಡ ನು. ಇದ ರಿಂದ ಕ ಂಸ ನ ವ್ಯ ದರಾನ ಗರು ದ ರಾಜ ಉಗ್ರ ಸೇನ ವ ತ್ತು ರಾಣಿ ಪ ದ್ಮಾವ ತಿಯ ವ ಗಸಿದ ತಿಳಿ ಯಿ ತು. ಜರಾಸ ಧ ನ ಕ ಂಸ ನಿಗೆ ಮ ಗಳು ಜೀವ ಂಜಸಿರು ನ್ನು ವ ದ ವೆ ವ ಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಬೇಕಾದ ನಾಡ ನ್ನು ತಿಗಿದು ಕೊಳ್ಳುವ ಂತೆ ಹೇಳಿದ ನು. ಕ ಂಸ ನ ಉಗ್ರ ಸೇನ ನ ನಾಡ ನ್ನು ತಿಗಿದು ಕೊಂಡ ನು. ಇದ ರಿಂದ ತಂದೆ ಲ ಕ್ಕಳಿಗಿರು ವ ಹ ಗಿತನವ್ನ ರಿತು ವಸು ದೇವನ ಅವರ ಪೂ ರ್ವ ಬ ವ ವ ರು ವನ್ನು ತಿಳಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಭಟರು ನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡ ನು. ಭ ಟರ ರು ಹೀ ಗಿ ಹೇಳಿದ ರು.

ಕೌಸಿಕ ವೆಂಬ ಊರಿನ ಲ್ಲಿದ್ದ ವ ಷ್ಟು ಸಿಂಬ ತಾಪ ಸನ ಸ ೂರ್ಯ ನ ತಾಪ ವ ತ್ತು ಕಿಚ್ಚು ಗಳ ಮ ಧ್ಯೆ ತ ಪಸ್ಸು ಮ ಾಡು ತ್ತಿದ್ದ ನ. ಇದ ನು ನೋಡಿದ ಚಾರ ಣ ಋಷಿಗ ಳು ಇದು ಅಜ್ಞಾನ ತ ಪಸ್ಸು ಕೋಪ ದಿಂದ ವ ಲ ದ್ದ ಪ್ರ ಳಿಗ ಡಿ ಜೊಡ ಲಿಯ ನ್ನು ಹಿಡಿದ ಅಜ್ಞಾನ ತ ಪಸ್ಸು ಹೇಗಿಂಬ ದ ನ್ನು ತೋರಿಸು ಎಂದು ಅವರ ನ್ನು ಅಡ್ಡ ಗಟ್ಟಿ ದ ನ. ಆ ಚಾರ ಣರು ಒಟ್ಟಹ ಕ್ಟಿನ ಲ್ಲಿ ಬೇಯು ವ ಕ ಡ ವನ್ನು ಸೀಳಿ ವಿ ಡಿ ವಿ ಡ ವಿ ಡಾ ಕು ವ ಾ ವ ಾ ವ ರಿಗ ಳ ನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ರು.

ಇದ ರಿಂದ ತಾಪಾಸ ನ ಚಾರ ಣರ ಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ರು ನ್ನು ತಿಗಿದು ಕೊಂಡ ನು. ಆತ ನ ವ ಾರಿಸು ತ್ತಾ ಮ ಧರಿಗೆ ಬಂದ ನು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ ಉಗ್ರ ಸೇನ ನ ಮು ನಿಗಳಿಗೆ ತ ನ್ನ ಚರಿಗೆಯ ಕ್ಕ ಬರು ಸಿ ಆ ತ ಪಾಸ ನ್ನು ಊರಿನಲ್ಲಾರೂ ನಿಲ್ಲಿ ಸ ಬಾರ ದೆಂದು ಘೋಷ ಣೆಯ ಡಿಸಿದ ನು. ಅಂದು ಆನೆಯೊಂದು ಮ ದಿಸಿರಲು ಅದ ನ್ನು ಅಂಕಿಗೆ ತ ರು ವ ಕಾರ್ಯ ದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರು ಗಬೇಕಾಯಿ ತು. ಹೀಗಿರ ೆ ವ ತ್ತಿರ ಡು ಸಲವೂ ಚರಿಗಿಗೆ ಹ ೋದ ಮು ನಿಯ ನ್ನು ಇತರ ಕಾರ ಣಗಳಿಂದ ರಾಜನು ಮ ರೆ ತ ನು. ರಾಜಘೋಷಣೇಯ ದ ಇತರರ ೂಚರಿಗೆ ಈಯ ದ ತಾಯಿ ತು.

ಮು ನಿಯು ಹಿಂದಿರು ಗತ್ತಾ ನ ಡಿಯ ಲ ಾರ ದಿ ಬೀ ದಿಯ ಕೋಸಿರು ಲ್ಲಿ ಬಳ ಲಿರಲು ಪ್ರ ರಜ ರು ಮ ರು ಗಿ ಇದ ಕ್ಕೆ ರಾಜನೇ ಕಾರ ಣಮೆಂದ ರು. ಇದ ರಿಂದ ಕೋಪ ಗೊಂಡ ಮು ನಿಯು ಸ ತ್ತು ಉಗ್ರ ಸೇನ ನ ರಾಣಿ ಪ ದ್ಮಾವ ತಿಯ ಲ್ಲಿ ನೆಲ ಸಿದ ನು. ಹೀಗೆ ನೆಲ ಸಿದ ಮ ಗು ವ ದಿಸಿಯ ದ ರಾಣಿಗೆ ಗ ಡ ನ ರಕ್ತವ ನ್ನೇ ಕು ಡಿಯು ವ ಬಯ ಕೆರು ಾಯಿ ತು. ಈ ಬಯ ಕೆರು ನ್ನು ಚಿತ್ರ ದ ಲ ಿಪ್ಪದ ಬಿ ೊಂಬಿಯ ಮ ೂ ಜ ಈಡೇರಿಸಲ ಾಯಿ ತು. ದಿನ ತು ಂಬಿಹ ು ಟ್ಟಿದ ಮ ಗನ ವಿಪ ರೀತ ರೂಪಿನಿಂದ ಕ ೂಡಿರಲು ಕಂಚಿನ ಪೆಟ್ಟಿ ಗೆಯ ಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದ ನ್ನು ಜಿಗಿನಿ ನ ದಿಯ ಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟ ರು. ಈ ಪೆಟ್ಟಿ ಗೆಯ ನ್ನು ಕೌಶ ಂಬಿಯ ಕ ಳ ವತಿ ತಿಗಿದು ಕೊಂಡು ಮ ಗು ವನ್ನು ಸಾಕಿದ ಳು. ಎಂಬದಾಗಿ ಮು ನಿಗಳು ಕ ಂಸ ನ ಕ ಥೆಯ ನ್ನು ನಿರ ೂಪಿಸಿದ ರು.

ಕ ಂಸ ನ ಕೆಲವು ದಿನ ವಸು ದೇವನಲ್ಲಿದ್ದು ಮ ಧ ರಿಗೆ ಹಿಂದಿರು ಗಿದ ನ. ಅಲ್ಲಿ ತ ನ್ನ ತ ಂದೆ ಉಗ್ರ ಸೇನ ನನ್ನೂ ತಾಯಿ ಪ ದ್ಮಾ ವ ತಿಯ ನ್ನೂ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸು ಖದಿಂದಿದ್ದ ನ. ಉಗ್ರ ಸೇನ ನ ಅಣ್ಣ ದೇ ವ ಸೇನ ನಿಗೆ ದೇ ವ ಕಿ ಮತ್ತು ಅತಿಮು ಕ್ತಕ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ವ ಕ್ಕಳಿದ್ದ ರು. ಅತಿಮು ಕ್ತಕ ಕು ಮ ಾರನು ತ ಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದ ನ. ಕಂಸ ನ ದೇವ ಕಿಯ ನ್ನು ವ ಸು ದೇವನಿಗೆ ಗು ರು ದಕ್ಷಿಣೆಯ ಾಗಿ ಮ ದ ವೆ ಮ ಾಡಿಕೊಟ್ಟ ನು.

ಷ ಷ್ಠಾಶ್ವಾಸ ಂ:

ದೀಪಕೀನನಮಗ ಅತಿಮುಕ್ತಕನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ನಡೆದು ವಿಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಪಾರಣೆಯ ದಿನ ಕಂಸನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಜೀವಯಶೆಯು ಪ್ರಿಯದನ ಋಷಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿದಳು. ಅವಳು ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೇ ಕೊಲ್ಲುವನೆಂದು. ಜೀವಯಶೆಯು ಚಿಂತೆಗೀಡಾದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕಂಸನು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಕಂಸನು ದೇವಕಿಯ ಪ್ರಸವವು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲೆಂದು ವಸುದೇವನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ವಸುದೇವನು ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕಂಸನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಆಕೆಯು ಯುವಳರನ್ನು ಹೆರಲು ನೈಗಮದೇವನು ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೇವಕಿಯ ಬಳಿಯಿರಿಸಿ ನಿಜವಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಮತ್ತೆರಡು ಸಾರಿ ಲಕ್ಕವಾದಾಗಲೂ ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕಂಸನು ಅತಿಮುಕ್ತಕರುದೇಶವನ್ನು ಹುಸಿಮಾಡಿದೆನೆಂದು ಬಗೆದನು. ಆದರೆ ಆ ಶಿಶುಗಳು ಬೇರೆಡೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದುವು. ದೇವನ ಕೊಂಡೊಯ್ದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುಮೋಪದ ತುರುಪಟ್ಟಿಯ ನಂದಗೋಪ್ಪಿಸಲು ಬಂದಿದನು. ಆತನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ದೇವರ ಬಳಿ ಬೀಸುರಗೊಂಡ ದೇವತೆಗೊಪ್ಪಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆತನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ಅಲ್ಲಿರಿಸಿ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವತೆಯೇ ಕರೆದಿತೆ ಗಂಡುಗೂಸನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಕರೆದನು. ದೇವತೆಯೆ ಕರೆದು ಕೊಟ್ಟಿತೆಂದು ಬಗೆದ ನಂದಗೋಪನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಾಕಿದನು. ಮಗುವನ್ನು ಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಷರೂ ಕೊಟ್ಟು ದಡಿದ ಅವನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು.

ವಸುದೇವ ಬಲರಾಮರು ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗುವನ್ನು ತಂದು ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರು. ದೇವಕಿ ಬಿಸಲೆರುವುದನ್ನರಿತ ಕಂಸನು ಹೆಣ್ಣುಮಗುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಕೇಡಾಗುವುದೆಂದು ಬಗೆದ ಅದರ ಮೂಗನ್ನು ಇತ್ತು ಮುಪ್ಪಮಾಡಿದನು. ಆಕೆಯು ಬೆಳೆದು ಯವ್ವನವು ಬಂದು ತನ್ನ ರೂಪಕ್ಕೆ ಹೇಸಿ ತಪಸ್ವಿನಿಯಾಗಿ ಹೋದಳು. ಆಕೆಯು ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಹುಲಿಬಂದು ಅಕ್ಕರುನ್ನು ತಿಂದು ಹೋಯಿತು.

ಇತ್ತ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅಪಶಕುನಗಳಾಗಲು ಕಂಸನು ನೈಮಿತ್ತಿಕರಿಂದ ವೈರಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದನು. ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲೋಸುಗ ಹಿಂದಣ ಭವದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಶರಾಗಿದ್ದ ಏಳು ವ್ಯಂತರದೇವತೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರನ್ನು ತೀರಿಸ ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ವ್ಯಂತರದೇವತೆಗಳು ವಿವಿಧ ರೂಪುಗಳಿಂದ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಹೋಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಕೃಷ್ಣನ ಯಶಸ್ಸು ಜನಜನಿತವಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ದೇವಕಿಯು ಮಗನನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದಳು. ವಸುದೇವನೂ ಬಲದೇವನೂ ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ಗೋಮುಖಿಯೆಂಬ ನೋಂಪಿಯ ನೆಪದ ತುರುಪಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸೇರಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಂಗಾರಕನೆಂಬ ಖೇಚರನು ತನ್ನೊಂದಿದ ಕಂಸನ್ನು ವಸುದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದುಃಖದಿಂದಲೂ ಕಾಡಿಸಿದ ಸೋತ ಅವಮಾನದಿಂದಲೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅರಿಷ್ಟನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆತನು ಹೋರಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಸೋತುಹೋದನು.

ಇದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ಹೋಪಾಲರು ಕಷ್ಟನೂಡನೆ ಗೋಮುಖಿನೋಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದರು. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದ ದೇವಕಿಯು ಸಂತಸಗೊಂಡಳು. ಆಕೆಯು ಮಗನನ್ನು

ವಿವಿಧಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಸ್ತನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲುಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಬಲರಾಮನು ಗುಪ್ತಮಂತ್ರ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಬಗೆದು ಈ ನೋಂಪಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂತವರು ಹಾಲನ್ನು ಮೀಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಲು ಸುರಿದನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮರಳಿದರು.

ವಿಜಯಾರ್ಧಪರ್ವತದ ರಥನೂಪುರ ಚಕ್ರವಾಳಪುರವನ್ನು ಆಳುವ ಸುಕೇತುವೆಂಬ ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೂ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆಗೂ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯೆಂಬ ಮಗಳಿದ್ದಳು. ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವಳಾದ ಆಕೆಯು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಅಗ್ರಮಹಿಷಿಯಾಗುವಳೆಂದು ನೈಮಿತ್ತಿಕರು ಹೇಳಿದರು. ರಾಜನು ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಕಂಸನಲ್ಲಿಗೆ ಪೆರ್ಗಡೆಗಳನ್ನಟ್ಟಿ ಐಯ ನ್ವಾಯುಶಯುವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ನಾಗಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸುವವನು ಯಾವನೋ ಅವನಿಗೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಸಾರಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಈ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ವರಿಸಿದನು.

ಕಂಸನು ಹರಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಕಾಳಿಂದಿಯ ಮಡುವಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಶತಪತ್ರಪುಷ್ಪವನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ನಂದಗೋಪನು ಚಿಂತೆಗೀಡಾದನು. ಆದರೆ ಕೃಷ್ಣನು ಮಾಯೆ ಬಂದು ಹೂವನ್ನು ತಂದನು. ನಂದಗೋಪನು ಹೂವನ್ನು ಕಂಸನಿಗೊಪ್ಪಿಸಿ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿರಲು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾನಾಗಜೀಯ್ರುತ್ತಾಯೂ ಕೋಪದಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೃಷ್ಣನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂದನು.

ಈ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಕಂಸನು ಚಾಣೂರಾದಿ ಜಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಜಟ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಹತರಾದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸೈರಿಸದ ಕಂಸನು ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಆತನನ್ನು ಕೊಂದನು. ಉಗ್ರಸೇನ ಪದ್ಮಾವತಿಯರ ಬಂಧನ ಮೋಚನೆಯಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣನು ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ತಾನು ಸೌರ್ಯಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಸಪ್ತಮಾಶ್ವಾಸಂ:

ಇತ್ತ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂಜಸೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕೊಂದವನ ತಲೆಯನ್ನು ತುಳಿದಲ್ಲದೆ ಮುಡಿಯೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ತಂದೆ ಜರಾಸಂಧನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಜರಾಸಂಧನು ಮಗಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಕೃಷ್ಣನ ತಲೆಯನ್ನು ತರಲು ತನ್ನ ಮಗ ಕಾಲಯವನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕಾಲಯವನ ಸೋತು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲು ಆತನ ತಮ್ಮ ಅಪರಾಜಿತನು ಹೊರಟನು. ಆತನೂ ಸೋತು ಮರಳಿದನು.

ಹೀಗೆ ಜರಾಸಂಧನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿದರೂ ಜರಾಸಂಧನೊಡನೆ ಶತ್ರುತ್ವ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದ ಸಮುದ್ರವಿಜಯಾದಿಗಳು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಡೆದರು. ಅವರು ಪದ್ಮಾವತಿ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತಿರ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿರಲು ಜರಾಸಂಧನ ಮಗ ಅಪರಾಜಿತನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದನು. ಸಮುದ್ರವಿಜಯಾದಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅವಂತೀ ವಿಷಯದ ಉಜ್ಜಯಿನಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹರಿವಂಶವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕುಲದೇವತೆಯು

ಕೈಗೊಂಡ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ತರೆಂದು ತಿಳಿದು ಜರಾಸಂಧನು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಇತ್ತ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆದೇಶದಂತೆ ದ್ವಾರವತಿಯ ಪಟ್ಟಣವು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಸುಕೇತು ಎಂಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಒಂದು ದಿನ ನಾರದರು ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ, ಆಕೆಯು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಕ್ಕವಳೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸಾತ್ಯಕಿ ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕುಂಡಿನಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ನಗರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ರಕ್ಷಕರನ್ನು ಮುರಿದು, ರಾಜಕನ್ಯೆಯು ಜಿನಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿರಲು ಕಾಪಿನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ಕನ್ಯೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಿಶುಪಾಲ ರಾಜರು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲು ಪೆರ್ಗಡಿಗಳು ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದವನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದರು. ಶಿಶುಪಾಲನು ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬಂದನು.

ಎರಡು ಕಡೆಯ ವೀರರಿಗೂ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು. ಶಿಶುಪಾಲನ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹಲವಾರು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ತೆಗಳಿದನು. ಶಿಶುಪಾಲನ ತಾಯಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ವಚನದಂತೆ ಕೃಷ್ಣನು ಆತನ ನೂರು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಆತನು ಆಕೆಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಪಟ್ಟಕಟ್ಟಿ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದನು.

ಮತ್ತೆ ನಾರದರು ದಕ್ಷಿಣಶ್ರೇಣಿಯ ಕನಕಪುರ ಪಟ್ಟಣದ ಜಂಬಾಸುರ ರಾಜನ ಮಗಳು ಜಂಬಾವತಿಯ ರೂಪ ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮನೊಡನೆ ಸಾಮದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿರಲು, ಜಂಬಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದರು. ಜಂಬಾವತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ಸುಸೀಮೆ ಮೊದಲಾದ ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಮಹಿಷಿಯರು ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಷ್ಟಮಹಿಷಿಯರೊಂದಿಗೆ ಸುಖದಿಂದಿದ್ದನು.

ಅಷ್ಟಮಾಶ್ವಾಸಂ:

ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು ಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಕೃಷ್ಣನು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮೊದಲು ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆಯುವಳೋ ಅವಳೇ ಮೊದಲಿಗಳೆಂದನು. ಮೊದಲು ರುಕ್ಮಿಣಿಯೇ ನಂತರ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದರು.

ತನ್ನ ಹಗೆ ಹುಟ್ಟಿದುದನ್ನು ಅವಧಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದ ಧೂಮಕೇತು ಎಂಬ ಅಸುರನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಬಂದು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ದುಃಖಿತಳಾದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೃಷ್ಣನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳಲು ಆಕಾಶವಾಣಿಯೊಂದು ಮಗನು ವಿದ್ಯಾಧರಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿ ಸಮಾಧಾನಿಸಿತು.

ಇತ್ತ ಕಂಸನ್ನೊರುದ ಧೂಮಕೇತುವು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ದನು. ಆದರೆ ಈ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸನು ತಾನು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆನೆಂದು ಬಗೆದು ಆತನು ಆ ಮಗುವನ್ನು ತಸ್ಕರತೀರದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೇಘಕೂಟ ಪಟ್ಟಣವನ್ನಾಳುವ ಕಾಳಸಂವರ ವಿದ್ಯಾಧರನು ರಾಣಿ ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯೊಡನೆ ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾ ಈ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದ ಆತನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗಿತ್ತನು. ಗೂಢಗರ್ಭದಿಂದ ರಾಣಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸಲಹಿದರು. ಬಾಲಕನು ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದು ಯೌವನದಿಂದ ಕೂಡಿ ಹಲವು ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನಾದನು.

ಅಗ್ನಿರಾಜನೆಂಬುವನು ವಾಲೆತ್ತಲು ಆತನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ತಂದನು. ಇದರಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ಕಾಳಸಂವರ ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯರು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಯುವರಾಜಪದವಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅವರ ಉಳಿದ ಐವರು ಪುತ್ರರು ಹಗೆತನದಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಸಿದ್ಧಕೂಟಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವು ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಸಾವನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದರು. ಆದರೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಆ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿ ಹಲವು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು.

ಸುಂದರನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ರೂಪಿಗೆ ಹಲವು ಹೆಂಗಸರು ಮನಸೋತರು. ಕಾಳಸಂವರನ ಹೆಂಡತಿ ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಮದನಜ್ವರ ಅತಿಯಾಯಿತು. ಯಾವ ಶೈತ್ಯಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೂ ಆಕೆಯು ವಿಮುಕ್ತಳಾಗದಾದಳು. ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಬಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮದನಜ್ವರವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಬೇಕೆಂದಳು. ಆತನು ಬೆದರಿ ಇದು ಪಿತ್ತಜ್ವರದಿಂದಾದ ಕೇಡೆಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆಯು ತಾನು ಆತನ ತಾಯಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ ತಸ್ಕರತೀರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದವನೆಂದೂ ತನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿ ತಣಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಇದರಿಂದ ಕುಪಿತಳಾದ ಆಕೆಯು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಯಸಿ ತನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ದೂರಿತ್ತಳು. ಇದನ್ನು ನಂಬಿದ ಕಾಳಸಂವರನು ಉಳಿದ ಐವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವರು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಕೊಲಬಂದು ಕೋಡಗಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಕಾಳಸಂವರನು ಉಳಿದ ಕಾಳಸಂವರನು ತಾನೇ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರದನು ಬಂದು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡ ಕನಕಮಾಲೆಯು ನಿಜಮುಖವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿ ತಪಕ್ಕೆ ಹೋದಳು.

ನವಮಾಶ್ವಾಸಂ :

ನಾರದನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪೂರ್ವಚರಿತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ತನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ದನು. ದಾರಿಯಲಿ ಆತನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಮಾವ ದುರ್ಯೋಧನನೆಂದೂ ಆತನ ಮಗಳು ಉದಧಿಯನ್ನು ಶತ್ರುಭಾವಿರು ಮಗ

ಭಾನುಕುಮಾರನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದನು; ಈ ಮದುವೆಯಾದರೆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ತಾಯಿಯ ತಲೆಯನ್ನ ಪಿಟ್ಟವಾಯು ವಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾರದನನ್ನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರಿಸಿ ತಾನು ವೃದ್ಧನಾವಿದನಾಗಿ ರಾಣಿವಾಸವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಉದಧಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದನು. ನಾವಿದನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಉದಧಿಗೆ ನಾರದನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಉದಧಿಯ ತಂದೆ ತಾಯಿಯರು ಒಪ್ಪಿದರೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ ಆಕೆಯನ್ನು ನಾರದನ ಸಂಗಡ ದುರ್ಯೋಧನನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಉದಧಿಯ ಅಗಲ್ಕೆಯಿಂದ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದ ರಾಜಪರಿವಾರವೆಲ್ಲವೂ ಸಂತಸಗೊಂಡಿತು.

ಕನ್ಯೆಯನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಮರಳಿದ ನಾರದನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೊಡನೆ ಮುಂದುವರೆದನು. ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೌರವಪಾಂಡವಸೇನೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ತೋರಬಯಸಿದನು. ಆತನು ಕಿರಾತವೇಷದಿಂದ ಅವರನ್ನಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಸುಂಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲದೆ ಮುಂದುವರಿಯಲಾಗದೆಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮುಂದುವರಿದ ಭೀಮಾರ್ಜುನ, ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಾದಿ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಂದ ಬಂಧಿತರಾದರು. ಅವರು ಕಿರಾತನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸುಂಕವನ್ನು ಹರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಮುನ್ನಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಾರದನೊಡನೆ ಮುಂದೆ ನಡೆದನು.

ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಬಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾರದನನ್ನಿರಿಸಿ ತಾನು ಹಿರುವನವೇಷವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ನಂದನವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಳದ ನೀರೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸುರಿಯಲು ಅದು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹದಂತೆ ಹರಿಯಿತು. ಮುಂದೆ ಆತನು ಹುಡ್ಗನೂ ಪ್ರೌಢನೂ ಆಗಿ ಕಂಡಕಂಡವರಿಗೆ ಕೀಟಲೆ ಕೊಡಗದ ಬಾಲ, ಆಸಿರು ಸೊಂಡಿಲು ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೆಂಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆಯೆ ಕಿಪ್ರೂಡದು ಕೀಳು ಮತ್ತಾದರು ಕುದುರೆ ನೋಡುವಂತಾದರು.

ಕೊನೆಗೆ ಆತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವೇಷವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಬಡಿಸಿದರೂ ಆತನ ಹಸಿವಿಂಗದಿರಲು ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಆತನ ಮಾಯೆಯಿಂದು ತಿಳಿದ ಹೊರಗಟ್ಟಲು ಹೇಳಿದಳು.

ಗೋಪವನು ತನ್ನ ವೇಷವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ವಿಹಾರ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ರುಕ್ಮಿಣಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಮಗನು ಬರುವುದನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಆತನಿಗೆ ಉಣಲಿಕ್ಕಿದಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದನನ್ನು ಬರಮಾಡಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ತಾಯಿಯು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಳು. ಆತನು ಹರಿಯ ಕರೆ ರೂಪದವನ್ನಿಗೆ ಹಿಡಿಯಬಂದವರನ್ನು ಅಟ್ಟಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ತಂದೆ ಲಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಯಲು ನಾರದನಿಂದ ನಿಜಸ್ವರೂಪ ತಿಳಿಯಿತು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೊಡನೆ ಉದಧಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಐವರು ಜನ ಕನ್ಯೆಯರ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಮಗನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ನಾರದನು ತಾನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪೂರ್ವಚರಿತೆಯನ್ನು ಸೀಮಂಧರಮುನಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿತಿಳಿದುದನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಭರತಕ್ಷೇತ್ರ ಮಗಧೆಯ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೋಮದೇವನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ ಅಗ್ನಿಲೆಯೆಂಬ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಅಗ್ನಿಭೂತಿ ವಾಯುಭೂತಿ ಎಂಬ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾ ಪಾರಂಗತರಾಗಿ, ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನುಂಡು, ಅರ್ಹದ್ದಾಸನೆಂಬ ಹರದನಿಗೂ ವಪ್ರಶ್ರೀಗೂ ಪೂರ್ಣಭದ್ರ ಮಣಿಭದ್ರರೆಂಬ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರು ಪರಮಶ್ರಾವಕರಾಗಿ ಸತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಹಸ್ತಿನಾಪುರದ ವಿಶ್ವಮಿತ್ರ ಮತ್ತು ರೂಪಾವತಿಗೆ ಮಧುಕೈಟಭರೆಂಬ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂಡಲಾಧಿಪತಿ ವೀರಸೇನನ ಹೆಂಡತಿ ಚಂದ್ರಾಭೆಯ ರೂಪಿಗೆ ಮನಸೋತ ಮಧುವು ಆಕೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ತಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ವೀರಸೇನನು ಮೋಹದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತೊರೆದು ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದನು.

ಹೀಗೆ ಅಲೆಯುತ್ತಾ ಆತನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚಂದ್ರಾಭೆಯನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಧುರಾಜನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಸತ್ತು ದೇವೇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದು ಹರಿ ಮತ್ತು ರುಗ್ಮಿಣಿಯರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ವೀರಸೇನನ ಕೋಪ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲು ಸತ್ತು ಧೂಮಕೇತುವೆಂಬ ಅಸುರನಾದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಭವ ವೈರದಿಂದ ರುಗ್ಮಿಣಿಯ ಮಗನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ತಸ್ಕರಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದನು. ಚಂದ್ರಾಭೆಯು ಸತ್ತು ಕಾಂಚನಮಾಲೆಯಾದಳು. ಕೈಟಭ ದೇವನು ಸತ್ತು ಹರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇವಲಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದ ನಾರದನು ಸತ್ಯಭಾಮೆಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಕುರುಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಪರಿಚಾರಕರು ರವಾನಿಸಿ ಕಳುಹಲು ರುಗ್ಮಿಣಿಯು ಅದನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಂದಳು. ಕೈಟಭ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಜಾಂಬವತಿಯ ಮಗ ಶಂಭುಕುಮಾರನೂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೂ ಭವಾಂತರ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಗೂಢಲಕ್ಷ ವೃದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಬೆಳೆದರು.

ರುಗ್ಮಿಣಿಯು ತನ್ನಣ್ಣ ರುಗ್ಮಿಯ ಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಯಸಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಆದರೆ, ರುಗ್ಮಿಣಿ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ರುಗ್ಮಿಣಿಯು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೂ ಶಂಭುಕುಮಾರನೂ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವೆವೆಂದು ಹೊರಟರು. ರುಗ್ಮಿಣನು ಮಗಳನ್ನು ರುಗ್ಮಿಣಿಯ ಮಗನಿಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ತನ್ನ ಮಾದಿಗನಿಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೂ ಶಂಭುಕುಮಾರನೂ ಮಾದಿಗರ ವೇಷದಿಂದ ಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಈ ಪುರಿಗೆ ಈ ವೇಷ ಹೊಸತೆಂದು ಪುರಜನರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಪ್ರಜ್ಞಪ್ತಿವಿದ್ಯೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಾದಿಗಿತಿಯಾಗಿ ಬಂದು ರುಗ್ಮಿಣನನ್ನು ಕಂಡನು. ಆಕೆಯು ಮಾದಿಂಗಿತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ರುಗ್ಮಿಣನು ಒಪ್ಪದಾದನು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಮತ್ತೆ ಕೊರವಂಜಿಯ ವೇಷಧರಿಸಿ ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರುಗ್ಮಿಣಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆತನೂ ಶಂಭುಕುಮಾರನೂ ಆ ಕುಮಾರಿಯು ಮೊರಗಳನ್ನೂ ಬೀಸಣಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಮಾರುವ ಮಾದಿಂಗಿತ್ತಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಊರಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಕೆಯ ರೂಪನ್ನು ನೋಡಿದ ಜನರು ಬೆರಗಾದರು. ಕೊನೆಗೆ ಕಾಮದೇವ ಮತ್ತು ರುಗ್ಮಿಣಕುಮಾರಿ ವೈದರ್ಭಿಯರ ವಿವಾಹ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿತು.

ಹರಿವಂಶದ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಸಮುದ್ರವಿಜಯ ರಾಣಿ ಶಿವದೇವಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನನಾಥನು ನೆಲಸಬರಲು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿವಾಯಿತು. ದೇವೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಸಿಯನ್ನ ಕಳುಹಿಸಿ ಶಿವದೇವಿಯನ್ನ ಉಪಚರಿಸಿದನು. ಶಿವದೇವಿಯು ನಾಲ್ಕು ನೇತ್ರದ ದ ಮಲಗಿರಲು ಷೋಡಶ ಸ್ವಪ್ನಗಳನ್ನ ಕಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಜಿನನು ನೆಲಸಿರುವುದನ್ನರಿತ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಗರ್ಭಾವತರಣೋತ್ಸವವನ್ನ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಗರ್ಭಬೆಳೆದು ನವಮಾಸಗಳು ತುಂಬಿದ ಶಿವದೇವಿಯು ವೈಶಾಖ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು. ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕದ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಜಿನಶಿಶುವಿನ ಜನ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಶುವ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ತಂದೆಯನ್ನೂ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ನೀರಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ಜಿನಶಿಶುವನ್ನ ಪೂಜಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು, ನೇಮಿಯು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ದಶಮಾಶ್ವಾಸಂ :

ವೃಷಭಜಿನೇಂದ್ರನು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವಂಶಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನ ಕೈಗೊಂಡನು. ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದಾದ ಕುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ಸೋಮಪ್ರಭ ನೆಂಬ ಅರಸನು ಹಲವು ಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಆನಂತರ ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಿಯೆಂಬುವನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನ ಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಸಂತತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಸಂದ ಬಳಿಕ ಸಾಂತನು ಎಂಬುವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈತನಿಗೂ ಗಂಗೆಗೂ ಗಾಂಗೇಯನು ಜನಿಸಿದನು. ಈತನು ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಇಂದು ಸಲ ಶಾಂತನು ವನಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಬರುತ್ತಾ ತಾಪಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಸಿನ್ ವಸುದೇವ ಎಂಬ ಮಗಳಾದ ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನ ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಂಡನು. ಆತನು ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ದುಃಖಿತನಾದನು. ಬಯಸಿದರೂ ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ಒಪ್ಪದಾದನು. ಇದರಿಂದ ಶಾಂತನು ದುಃಖಿತನಾದನು.

ಇದನ್ನ ತಿಳಿದ ಗಾಂಗೇಯನು ತನ್ನಯ್ಯನ ಮೋಹತಾಪವನ್ನ ಪರಿಹರಿಸಲೋಸುಗ ತಪಾಸನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನೆಯನ್ನ ಬೇಡಿದನು. ಆತನು ಶಾಂತನಿಗೆ ಗಾಂಗೇಯನಂತಹ ಸಂತಾನಕ್ಕರ್ಹನಾದ ಮಗನಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನ ಕೊಡೆನೆಂದನು. ಹಾಗದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನ ನೀಡಿದ ಗಾಂಗೇಯನು ಸತ್ಯವತಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕರ್ಹರಾಗುವರೆಂದನು.

ಶಾಂತನು ಸತ್ಯವತಿಯನ್ನ ವಿವಾಹವಾದನು. ಅವರಿಗೆ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಚಿತ್ರನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸತ್ತನು. ವಿಚಿತ್ರನೂ ಗಾಂಗೇಯನು ಕಾಶಿದೇಶಾಧೀಶ್ವರನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅಂಬೆ, ಅಂಬಿಕೆ, ಅಂಬಾಲಿಯರನ್ನ ತಂದು ವಿಚಿತ್ರನಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಬಯಸಿದನು. ಆದರೆ ಕಾಶಿರಾಜನು ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿರಲು ಗಾಂಗೇಯನು ಅವನನ್ನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿ ಆ ಕುಮಾರರನ್ನೂ ವಿಚಿತ್ರನೊಡನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಭೀಷಣಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ಗಾಂಗೇಯನಿಗೆ ಭೀಷ್ಮನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು.

ಅಂಬೆ, ಅಂಬಿಕೆ ಅಂಬಾಲಿಯರಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಪಾಂಡು ವಿದುರರೆಂಬ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಈ ಕುಮಾರರು ಬೆಳೆದು ಯೌವನ ಪ್ರಾಪ್ತರಾಗಲು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಗಾಂಧಾರಿಯೊಡನೆ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ಪಾಂಡುವಿಗೆ ಅಂಧಕವೃಷ್ಣಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕುಂತಿ ಮಾದ್ರಿಯರನ್ನ

ತರಬಯುಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಾಂಡು ರೋಗಗ್ರಸ್ತ ಪಾಡುವಿಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನ ಅಂದರ ವೃಷ್ಣಿಯು
ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪದಾದನು. ಕೊಂತಿಯು ಬಿಲುವನ್ನ ಸುಯರ್ಯತ್ರು ರಕ್ಷಿಹೆರಿದನು. ಅಲ್ಲಿನ
ನಯದನವನದಲ್ಲಿ ತೀವಿಸಿತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡುವನ್ನು ಕಂಡ ಕೊತಿಯು ಮೋಹಗೊಂಡಲು.
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಒಲಿದುದ್ದು ಕಂಡ ಸಖಿಯರು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಗಾಂಧರ್ವ ವಿವಾಹವನ್ನ
ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೆಲಕಾಲ ಸುಖಿಸಿದರು. ಕತಿಯ ಮದು ಇಬರನ್ನೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಕನ್ಯಾ ಮತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂತಿಯು ಗಂಡು ಗೂಸಿಗೆ ಜನ್ಮ ಮಿತ್ತಳು. ಗುಪ್ತದಲ್ಲಾದ ಈ
ಮಗುವನ್ನ ಮದಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಜಗುನ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯು ಚಂಪೆಯ ಪಟ್ಟಣದ
ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಅಂಬಿಗನೊಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ತಗದುಕೊಂಡನು. ಆತನು ಅದನ್ನು ತೆರೆದು ನೋಡಿದಾಗ
ಮಗುವು ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎರಡು ಕಿವಿಗಳನ್ನ ಹಿಡಿದಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಬಾಲಕನು
ಕರ್ಣದಾರನಾಗಿದ್ದುವರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಕರ್ಣನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಸಲಹಿದರು.